

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 9.

Lýsingarprisur fyri petittregul: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Leygardag hin 2. februar 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnæðum og skrivstovu. Telf. 143.

9. árg.

Stættarstríð. Ósemja.

„Tilrettevisning“.
„Stevnukskrá læraranna,
hvør er hon?“

J. K. (Johan Kallsoy) skrivaði um stættarstríð ella klassakamp. »Tingakrossur« skrivur grein við yvirskriftini »ósemja«. »Dimma« skrivur »Tilrettevisning«, og »Føroyatíðindi« skrivur um teir tveir socialdemokratisku lærararnar, sum skriva í »F. S. D.«. Alt her í sama borð: álop á socialismuna í Føroyum. Vit javnaðarmenn vita alstó, at øll trí tey føroysku kapitalistablóðini hava brýnt teirra orvar og vanda oddarnar ímóti okkum. Hin kapitalistiska smæran í Føroyum hevur trí blóð: »Dimmalætting«, »Tingakross« og »Føroyatíðindi« — ein frálíka vøkur smæra, hvørs stelkur er: rotinskapur, kúgan av tí minna manningum, egin-kærleiki, hevðarhugur, makligirnd og øll onnur eyðkennir kapitalistanna.

At »Føroyatíðindi« beitir Niclas Niclasen í Seyrvági eftir javnaðarmannum, prógvur, at blaðið ætla eingi vápn at spara. N. N. kann ikki brúkast í sjálvstýris-flokkinum. Kann »Føroyatíðindi« brúka hann? Eg spyrji bara. Hesu ferð skal eg ikki dvelja meira við »Føroyatíðindi«; men ífall blaðið framvegis ætla at leita til Vágar eftir makkará, so fáa eg saktans høvi at ynskja »Føroyatíðindi« til-lukku við Niclasi — eina aðru ferð.

»Tilrettevisning« kallar »Dimmalætting« ta oddagrein, sum hon í nr. 14 adresserar til mín. Hetta er ein neyðarslig »Tilrettevisning«. Hon er ein umbering og einki annað. Blaðið krýpur í eitt málhól við nýstan og ppan — og umbering: vit hava einki sagt, vit meintu einki illt, vit skilja ikki, hví Danbjørg er so illur. Ja, nakað soleiðis ljóðar tann greinin, sum »Dimma« kallar »Tilrettevisning«. Nøkur dómi í so máta skal eg peika á: »Ikke med et eneste lille Ord er vi gaaet i Brechen for det nystartede Grønlands-Selskab. Vi har lige saa lidt gjort det modsatte overfor de Planer, Socialdemokratiet nærer om Dannelsen af cooperative Fangst- og Eksport-selskaber.« Det var udelukkende Udsigterne for et færøsk Samfund i Systemkrigens Tegn, der interessede os i den paa-gældende Forbindelse». Nakað soleiðis skrivur »Dimma« nú.

Hon er so óskyldug sum tað barnið, ið ikki enn er borið í heim. Men aftanfyrir tað heila liggur tó eitt esilsspark til javnaðarflokkinn; tí »F. S. D.« hevur gjørt álop á tað nýstovnaða Grønlandsfelagið. Og fyrir at sparkið skal raka beint og muna dygt, so framhevar »Dimmalætting«, at Grønlandsfelagið er eitt føroyskt felag. Hon appelerar til teir fjóðskaparligu kenslurnar í Føroyingum. Hon veit, at »Hensigten helliger Midlet«. Tá »Hensigten« er góð, kann nægt nýstá til vápn. Hvussu føroyskt hetta felagið er, lesa vit í »Tingakrossi« miðviku-dagin hin 20. februar. Har stendur, at Shell-agenturin, herra Chr. Holm Jacobsen, er farin til Keyptmannahavnar at gera keypslag um hitt gitna móður-skipið. Í sama blaði sæst eisini, hví »Dimma« er so ágrýtin at verja tað nýstovnaða felagið. Eg loyvi mær at endurprenta nakað av tí, »Krossur« skrivur: »Endurnýggjan av tí føroyska skipafloktanum verður brátt at kalla eitt heldur tilkomið mál á loftingi — av tí slagnum, sum tað verður sagt um: »Sagen udsættes til næste Aar«. Har-næst skrivur »Krossur« um, hvussu løgtingsins sambands-menn ferð eftir ferð hava kóvt hetta týðningarmikla mál, og at »kortini var sum kunnugt eitt privat felag stovnað við tí enda-máli at keypa eitt móðurskip . . . skipið er nú keypt og kostar o. u. 200.000 krónur. Hetta var stórverk við líti, og loðið skuldi tað verið, um henda fyriløka ikki var væl fagnað av sambandinum eins og øðrum. Uttan eitt oyras útreiðslu fyrir loftingið var tað her sloppið undan einum parti av síni skyldu, tá tað aftur í seinastu tingsetu felli uppskotið um endurnýggjan av okkara fiskiflota«.

Í árávis hava langar greinir staðið í »Dimmalætting« um fiskiflota okkara, hvussu hann treingir til endurnýggjan, og at nú hevur loftingið tikið sær um reiggj, og vónandi fer nú brátt at bera til o. s. fr. Hetta hevur staðið so ofta í blaðnum, at eingin tímir at lesa tað longur. Øll vita, at loftingið ger einki og kann einki gera: kassarnir eru tómir, og einki er at koyra í teir. Hetta vita afturhaldsmenn, bæði sambands-menn og sjálvstýrismenn, og tí gleðast afturhaldsblóðini yvir, at nakrir kapitalistar — enskir millionerar? — skulu senda eitt »móðurskip« til Grønlands við Shell-olju og øðrum »herligheitum«. Loftingið slapp frá at byggja tank. Tað »besyrgdi«

Shell, og enn meira: hetta felagið setti tankbát í rutu runt um oyggjarnar. Løgtingsmenn nýstá bert at standa hendur í favn og hyggja at, — alt gongur so frálíkt av sær sjálvum. Annaðhvørt útlendskir kapitalistar ella teirra føroysku hús-kallar fáa ágoðan, tað ger okkara heiðrøðu tingmonnum eins og tað sama. Tá nú »móður-skipið« kemur at fara Shell-oljuna til tey føroysku skipini, so hava vit fingið rosina í pylsuendan. Løftingið sleppur frá síni skyldu. Føroyafólk hevur einki at klaga yvir. Tey rúrust so frálíka væl í svevn — alt er, so sum tað eigur at vera. Meðan »Dimmalætting« er ovfeigin og gongur undir arm við »Vinnuflokkinum«, so letist »Tingakrossur« so svinnur, eins og hann bert er ein vanligur áskoðari, sum einki hevur við slíkt verdsligt fjas at gera. Hann gleðist yvir, at somikið gott hevur Gabel gjørt, at hann hevur fingið L.-S. at skriva á føroyskum máli; eins og Føroyingar liva av tí, annaðhvørt »Dimma« skrivur danskt ella føroyskt!!! Ella kanska løgtingskassarnir fyllast av tí, at L. S. er farin at skriva á føroyskum. Nei, mín góði »Krossur«. Lat L.-S. og »Dimma« nýta tað mál, sum »Dimma« kann liva av, og latum okkum halda okkum til tað, sum kann bota korini hjá Føroyingum. Lat vera við at sparka eftir teim monnum, sum heita á statin um hjálpi, soleingi loftingskassarnir eru tómir. »Men tað eru aðrir menn eisini við prinsippum, meirilik sambandsins í so máta, at frá Danmark skal øll hjálpi koma«. »Krossur« veit betri, enn hann skrivur. Hann veit, at javnaðarmenn av øllum alvi hava arbeitt fyrir at fáa pening í løgtingskassarnar, soleiðis at vit Føroyingar skulu kunna hjálpa okkum sjálvir, meira enn vit kunna nú; men hví liggja vit Føroyingar sum neyðardýr og noyðast at tryggja náðismolar? Svárið er einans tað, at útlendskir kapitalistar fara við tí peningi, sum loftingið av sonnum eigur. Hetta er tað, sum vit javnaðarmenn nú í langar tíðir hava peikað á, og tí eru vit illa kendir av afturhaldsmönnum í Føroyum, og tí leika øll trí

kapitalistablóðini í eins og vóru tey óð; men harvið verður tað. Vit kunnu ikki tiga, til at okkara fiskimenn skulu noyðast at fara við rotnum skipum á vetrardegi upp til Suðurlandsins brimbardu strendur, og vit sita hendur í hupp og lata útlend-ingar fara avstað við tí vinningi, sum okkara fiskimenn av sonnum eiga, og við tí peningi, sum vit skuldu bygt skip fyrir — stór og góð skip, sum okkara fiski-menn kundu følt seg tryggja umboð á. Tí er klandur og ósemja millum javnaðarmenn og hinar flokkarnar í Føroyum.

Hr. Kallsoy sigur í »Krossi«, at javnaðarmenn ósa traðar-menn, gyllismenn, arbeidsmenn og fiskimenn upp ímóti útgerðar-mönnum; men har fer hann ógviliga skeivur. Vit vilja, at útgerðarmenn skulu fáa útgerð-ina gjøgnum landshandil, fyrir at hon skal kunna verða bil-igari, og vit vilja, at fiskimenn, útgerðarmenn, fiskimannafel-ogini, útgerðarfelagið, saman við loftinginum og øðrum feløg-um og privatmonnum skulu eiga »móðurskipið«, fyrir at út-gerðarmenn skulu kunna fáa útgerðina fyrir hóskandi pris. Vit vilja ikki, at Gabel skal koma aftur at ráða í Føroyum. Vit vilja ikki, at nakrir fáir føroyskir peningamenn saman við út-lendskum millionerum skulu vera einsamallir um alt peninga-valdið í landinum. Vit vilja ikki, at alt okkara vinnuliv skal koma í hendurnar á nokrum fáum monnum, sum so kunna áseta allar prísir bæði á olju, kóli, salti og øðrum og eisini áseta fiskaprisin. Vit ætla ikki at ósa fiskimenninar upp móti nokrum, men vit vilja ikki, at teir skulu koma djúpari niður í Gabalumman, enn teir longu eru komnir. »Krossur« brikslar okkum, at vit vilja, at Danir skulu ráða í Føroyum. Hann meinar, at Føroyingar skulu ráða í Føroyum, og tað meinar hr. Kallsoy eisini. Vit javnaðar-men siga: latum okkum fyrst royndu at fáa arbeidsfólk og fiskimenn sjálvbjargið, og latum okkum sleppa okkum undan Gabalvaldinum, so kunna vit tá tala um at ráða okkum sjálvir. Soleingi fólkíð liggur á knønum, og loftingskassarnir eru tómir, eru ikki stundir at tala um slíkt.

J. H. Danbjørg.

Hvor forgaa over Aaen efter Vand — hvorfor bruge udenlandske Søber, naar De kan faa færøske, som er bedre og billigere, fra Fabriken — „OKKARA“

Kinalands líðandi milliónir.

Í túsundum av árum hava teir fana-tisku ríku fúrsturnir og mandarin-arnir kúgað og trælkað tær fá-tøku milliónirnar av arbeidarum og bóndum, sögið tær út við skattum, rænt heimini, tikið hitt besta mannkynið til at slakta í teim æviga kriggjum, innlendis sum útlendis kriggjum.

Tað er rumbul í Kína. Tær verstu søgur hoyrast haðani. Men hvussu fá av teim hvítu vita greiðu á orsökini til rumblið, orsökina til, at tað í hvørjum luti í tí stóra kinverska ríkinum kókar undir lokinum.

Kína er eitt hitt elsta »kultur-ríkið«, ið hevur staðið. Fáa og ongastaðni sum har finst klassamunur.

Ein til skyggja lyftir yvirklassi av fúrstum og mandarinum við keisara á odda hava ratt øllum og att alt. Fáa og onga staðni hevur kapitalisman sett sínar djevulsku kløur so djúpt at hjartanum og inn í fólkalikamið sum har. Keisarin hevur verið gjordur sum hin hægsta verðs-liga og andiliga makt, órørligur og heilagur hevur hann staðið sum fólksins ypparstaprestur og og javnur við sjálfan guddóm-in. Mandarinarnir — teir lærdu — høvdu rætt til øll embæti — og fúrsturnir fingi meir og meir háls- og handarætt yvir fjeldini. Tóku, um tað var tað seinasta. Kundu teir neyðar bóndur ikki betala, ja so reykt alt. Teir fríu bóndurnir vóru tiknir frá heimi, konu og børnum til hertænastu, til eitt ævigt áhaldandi stríð og kriggj. Og tá ið teir komu aftur til heimidi — flestir týndustu burtur — tá var tað vanligja forfallið, skuldsett til teir ríku ella heinleidis tikið av teim.

Sjálvandi gekk long tíð, ár-hundraðir, áðrenn hetta »tradi-sjónarbundna« fólk, sum í keis-aranum sá sín verðsliga harra og ypparstaprest fyrir ta kinversku religiøna, forfedranna drykan, sjálvandi vardi tað ótølliga leingi, áðrenn tað hetti sær at loypa á sínar útsúgvarar, ið júst í teirri heilagu tradisjónuni sóu sína bestu verju av øllum frámhjá-rætti. Men mark er fyrir øllum. Mark var eisini fyrir tolinum hjá tí kinesiska fólkinum. Hitt ígjøg-num öldir upphépaða hatti ímóti útsúgvarinum og teirra kriggi og øðrum djevlaplágunum — tað mátti bróta leyst. Og longu 300 ár fyrir kristi føding hattu teir hugdjarvastu við miklum harmi at hóðflegja skilið. Men upp-